

Norsk Oversetterforenings innspill til Meld. St. 22 (2022-2023) *Kunstnarkår*

Om Norsk Oversetterforening

Norsk Oversetterforening (NO) ble stiftet 1. november 1948 og har om lag 340 medlemmer som til sammen oversetter fra rundt 50 språk til norsk og fra norsk til 19 språk.

Norsk Oversetterforening takker for muligheten til å kommentere *Kunstnarkår*. Vi er glade for at regjeringen har nedlagt et arbeid for å kartlegge kunstnerens kår. Særlig setter vi pris på forslagene til forbedring av kunstnerøkonomien, men vi mener at regjeringen kunne gått enda lenger i å anerkjenne kunstnere som arbeidsfolk. Vi er også bekymret for de foreslåtte endringene i forvaltningen av kunstnerstipendene og at det tas for lett på utfordringene med kunstig intelligens.

Vi merker oss at skjønnlitterære oversettere i meldingen ikke omtales som selvstendig kunstnergruppe, men under overskriften *forfattere*, til tross for at *skjønnlitterære oversettere* skiller seg fra de andre skribentgruppene på flere områder, særlig hva gjelder tilknytningsform og sosiale rettigheter.

4.5.3 Vurdering av forvaltninga av kunstnarstipenda

NO mener prinsipielt at det er uheldig med en ytterligere byråkratisering av kunstfeltet, der funksjoner som i dag finnes i organisasjonene, og som fungerer godt, skal ivaretas av et statlig direktorat. En overføring av sekretariatsfunksjonen til Kulturdirektoratet vil dessuten utfordre prinsippet om armlengdes avstand, som er et prinsipp regjeringen ifølge meldingens 4.1 «Armlengdes avstand» ønsker å styrke.

I meldingen står det å lese at forvaltningen av kunstnerstipendene ikke er tilstrekkelig etterprøvbart og transparent og at Utvalget for statens kunstnerstipend mangler tilstrekkelig innsyn i stipendkomiteenes vurderinger. Her vil vi gjerne påpeke at det per i dag finnes et rapporteringssystem som stipendkomiteene er pålagt å bruke. I skjemaet SSK har utarbeidet, samt i begrunnelsene som sendes direktoratet sammen med de endelige innstillingene, underbygger komiteen sine vurderinger. Dersom dette ikke anses som tilstrekkelig dokumentasjon, er det fullt mulig å gi ytterligere informasjon, så sant utvalget presiserer hva slags rapporteringskrav det er snakk om.

Det hevdes videre at det er et problem at diverse vederlagsstipend behandles sammen med statens stipender, blant annet på grunn av potensielle forvaltningsmessige utfordringer med ulike regelverk og lovverk. Det vises imidlertid ikke til konkrete eksempler. NO mener tvert imot at sambehandlingen er en styrke, og at det er en rekke fordeler med et sekretariat som kjenner gjeldende kunstfelt og har oversikt over tidligere stipendtildelinger. Etter NOs syn vil en mer fruktbar løsning på denne *potensielle* utfordringen være å kartlegge hvorvidt organisasjonenes regler skiller seg fra gjeldende regelverk for Statens kunstnerstipend, og pålegge organisasjonenes komiteer å være seg bevisst eventuelle ulikheter. Dette kan ivaretas i en forvaltningsavtale mellom Kulturdepartementet og de respektive organisasjonene.

Forfatterforeningen foreslår i sitt innspill en mellomløsning, der organisasjonene som ønsker at Kulturdirektoratet skal overta sekretariatsfunksjonen, får tilbud om det, mens de øvrige beholder sekretariatet innad i organisasjonen, samt at det inngås en forvaltningsavtale som nevnt over. NO kan gå inn for en slik løsning, selv om vi prinsipielt mener at sekretariatet hører hjemme i organisasjonene.

4.5.4 Stipendkomiteane

NO mener naturligvis at stipendkomiteene som velges skal være representative for kunstnergruppen de forvalter stipend på vegne av. NO regnes nettopp som en representativ organisasjon fordi vi representerer en vesentlig andel av kunstnergruppen skjønnlitterære oversettere, og på vegne av gruppen mottar bibliotekvederlag, forvalter kunstnerstipend og er avtalelisensutløsende organisasjon. Dersom man åpner for at ikke-medlemmer skal være med å stemme frem en stipendkomité, er det vanskelig å forstå hvordan man skal begrense stemmeberettigede, tatt i betraktning at oversetter, i likhet med forfatter, ikke er en beskyttet tittel eller har krav om en spesifikk utdanning. NO har imidlertid åpnet for at ikke-medlemmer er valgbare til stipendkomiteen.

Vi støtter for øvrig Forfatterforeningen i at kvalitet fortsatt må være avgjørende for vurderingen av hvem som får kunstnerstipend, ikke hva markedet ønsker seg.

10. 2 Sosiale rettår

I Hurdalsplattformens kapittel «En kultur å leve av», understrekes det at kunstnere er arbeidsfolk. Dette gjentas også i meldingen, men det kommer likevel få konkrete forslag til hvordan kunstnere kan få mulighet til å tjene opp til trygdeytelser og pensjon på lik linje med ordinære arbeidstakere.

Det er imidlertid positivt at regjeringen ønsker å vurdere utformingen av de frivillige forsikringsordningene for frilansere og selvstendig næringsdrivende. Ordningene er i dag svært lite brukt, dels fordi de oppfattes som for kostbare for kunstnere med lav inntekt. Kunstnere som er frilansere, men også har en viss andel næringsinntekt, faller i dag mellom to stoler, da de ikke har anledning til å tegne forsikring for begge deler av sitt virke og dermed ikke får mulighet til full sykepengedekning.

10.3.1 Pensjonsreforma og endringar i pensjonsreglane

Pensjonsreformen legger opp til at en større andel av pensjonsopptjeningen skal være tjenestepensjon, og bortfallet av besteårsregelen får negative konsekvenser for frilansergrupper som skjønnlitterære oversettere, som har svært varierende årsinntekt. Inntektsnivået gjør at det heller ikke lønner seg med privat pensjonssparing.

NO mener derfor at det bør innføres tjenestepensjon på all frilansinntekt. Vi vil peke på likheten mellom ansatte med lave stillingsbrøker og frilansere, og vi finner det uforståelig og urimelig at ikke også frilansere skal kunne tjene opp pensjon fra første krone og første dag. Mange frilansere har lønnet arbeid fra de samme oppdragsgiverne over mange år, et enkelt oppdrag for en oversetter kan gjerne tilsvare et halvt årsverk.

12.2 Kunstig intelligens

Meldingen tar etter NOs skjønn for lett på utfordringene knyttet til generativ kunstig intelligens. For å styrke kunstnernes stilling må det foretas en grundig gjennomgang av åndsverkloven og tilgrensende lovverk. Forslaget til gjennomføringen av DSM-direktivet er ikke nok. Norsk Oversetterforening mener tvert imot at direktivets art. 3 og 4, som omhandler tekst- og datautvinning, svekker opphavernes posisjon og ikke er vurdert opp mot tretrinnsatesten som følger av Bern-konvensjonens art. 9(2).

Det må inviteres til dialog og informasjonsutveksling med kunstnerorganisasjonene og legges

Norsk Oversetterforening

til rette for å utrede hvilke konsekvenser KI har for de forskjellige delene av kunstfeltet.